

Gleznajā Kurzemes apvidū starp Tukumu un Kandavu liela dzirnavu ezera krastā atrodas Kukšu muiža, kuru savā īpašumā iegādājies, ar lielu rūpību atjaunojis un oriģināli iekārtojis viesnīcas *Hotel de Rome* ģenerāldirektors Daniels Jāns. Patlaban Kukšu muiža tiek izmantota kā daudzas pils un muižas citviet Eiropā – te ir gan īpašnieka lauku rezidence, gan arī ekskluzīvs viesu nams.

Kukšu muižas lauku idille

TEKSTS ANITA PĪRA FOTO GVIDO KAJONS

Kukšu muižas īpašnieks, viesnīcu *Hotel de Rome* un *Konventa sēta* ģenerāldirektors, pavārs un kolekcionārs Daniels Jāns.

Kukšu muiža laikā, kad to iegādājās Daniels Jāns.

Restaurācija un renovācija: 2000.–2006. gads.
Arhitektoniskā izpēte: AIG, arhitekts Ilmārs Dirveiks.
Arhitektūra: Dainis un Benita Bērziņi, *Arhitekta Vecumnieka birojs*.
Būvniecība: SIA *Gavars*.
Ainavu arhitekts: Helēna Gūtmane.
Glezniecība un restaurācija: Lolita Lipska, Dace Saulīte un SIA *RGD Telpa*.
Aizkari, tekstilijas: SIA *Stalve*, Laima Kaugure.
Flīzes: Hanzas flīžu tirgus.
Sanitārtehnika: *Komforts*.
Akmens izstrādājumi: SIA *Akmens dizaina centrs*.
Mēbeļu restaurācija: SIA *Ķirmiši*.

MUIŽAS GARĀ DZĪVE

Kukšu muižas vēsture izsekojama no 15. gadsimta trīsdesmitajiem gadiem, kad Livonijas ordeņa mestrs Valters fon Pletenbergs izlēņojis Berntam Tidvikam no Kandavas pils tiesas zemi, kas pirms tam piederējusi brāļiem Kuksiem; viņu vārds devis muižai nosaukumu. No 16. gadsimta sākuma līdz 19. gadsimta divdesmitajiem gadiem muižai nomaiņījušies seši īpašnieki, un kopš tā laika līdz 1920. gada agrārā reformai muiža piederēja fon Betiheru dzimtai, kas to izveidoja tādu, kāda tā ir šodien. Betiheru dzimta ievērojama arī tāpēc, ka devusi pasaulei pazīstamo baltvācu rakstnieku Verneru fon Bergengrīnu.

“Pirms pieciem gadiem meklēju sev lauku māju – braukāju pa Latviju skatīties muižas ar pagājušajā gadsimtā izdotu grāmatu par pilim un muižām rokā. Nejauši atradu avīzē sludinājumu – mantiniece pārdeva muižu, ar kuru netika galā. Tā nopirku šo ēku. Toreiz nedomāju par viesnīcu, bet vienkārši vēlējos muižu sakārtot. Ieraugot muižu pat tik nolaistā stāvoklī, kāda tā bija, uzreiz apjautu – šī ir mana vieta! Sāku to remontēt, domājot tikai par steidzamākajiem darbiem – kā salabot jumtu un izvēkt divus tūkstošus tukšo pudeļu,” atceras Daniels. “Uzreiz nolēmu – nesmu miljonārs, lai varētu te dzīvot viens. Sakrita, ka tobrīd Latvijā saprata – Eiropas tūristi labprāt brauks uz Latvijas laukiem, un man izdevās piesaistīt Eiropas līdzekļus. Milu visu, kas ir vecs, un te es to dabūju. Te nav veikts nekāds ātrais remonts, jo arhitektoniskās izpētes laikā noskaidrojās, ka no vēsturiskā viedokļa ēka ir īsta pērle, tāpēc bija jāveic rūpīgs restaurācijas darbs. Man paveicās, ka visi speciālisti, kas šeit strādājuši, ir īsti sava amata meistari.”

SAGLABĀTAIS UN MAINĪTAIS

Muižas plānojums veidots pēc anfilādes principa – visas telpas novietotas uz vienas ass, tāpēc no viena pils spārna otrā var nokļūt, izejot cauri visām telpām pa vienu vai otru pusi.

Sākotnējais telpu izkārtojums maksimāli saglabāts – zāles un istabas atrodas savās vēsturiskajās vietās, un dažām, piemēram, Lielajai zālei un Tējas istabai, saglabāts pat nosaukums.

Muižas laikā dzīvojamās telpas bijušas tikai pirmajā stāvā, tai skaitā arī īpašnieku guļamistabas, taču Daniels izbūvējis arī bēniņus, kur iekārtojis viesu

istabas oriģinālā, nosaukumiem atbilstošā stilā. Te ir gan Austrumu un Lāčplēša istaba, gan Saulainā, Romantiskā un Istaba ar skatu uz ezeru, gan Dzejnieka, Bergengrīna un Gleznrotāja Vintera istaba...

“Mēbeles un daudz interjera priekšmetu jau bija manā kolekcijā, tāpēc iekārtot muižu nebija grūti. Noliktavā bija viss kaut kas – apskatījos, kas ar ko iet kopā. Tā radās idejas telpu nosaukumiem,” stāsta Daniels Jāns un turpina: “Profesionāli restauratori bieži vien nevar pieņemt to, ka var tik brīvi operēt ar dažādu stilu lietām, miksēt tās kopā, neievērojot nekādus kanonus, taču, operējot ar dažādiem stiliem, rezultāts ir kā gleznā. Mana filozofija – ienākot šeit, cilvēkam jāsaņem gan mājas senā, gan modernā laikmeta elpa.”

Arī dārza iekārtošanā izmantots tas pats princips – kā estētiskam Danielam gribējās, lai te augtu visādas lauku un krāšņās puķes, kā pavāram – lai būtu ēdamlietu dārziņš un augļu dārzs.

VIETA RADOŠĀM IZPAUSMĒM

Muiža ir vieta, kur Daniels var radoši izpaust gan savas autodidakta interjera un dārznieka, gan profesionāla pavāra talantus.

Katra muižas telpa ieturēta savā stilā, ar citiem gleznojumiem, greznumu, interjera detaļām un lietām. Interjeru Daniels veidojis bez skicēm, mēbeles, krāsas un aksesuārus pielaižot telpai uzreiz. Visi priekšmeti ir īsti, nevis kopijas, arī bieži Austrumu paklāji visās pirmā stāva zālēs ir antikvari.

Daniela iemīļotie veikali ir interneta antikvariāti, kur izsolē var iegādāties senas lietas no visas pasaules. Priekšmetus vispirms var izvēlēties katalogos, kas tiek izsūtīti izsoles dalībniekiem,

1 Muižas jumts klāts ar veciem māla dakstiņiem; daļa ir oriģināli, pārējie sameklēti tuvākā vai tālākā apkārtnē. Vairākas jumta istabas aprīkotas ar firmas **Velux** jumta logiem, kas ir viegli pārveidojami par balkoniem.

2 Muižas priekšpusē izveidots pastaigu dārzs ar grants celiņiem, puķu dobēm, soliņiem, skulptūrām un strūklaku.

Muižas galvenā ēka – kungu māja – radusies 18. gadsimta trešajā ceturksnī. To apliecina senākās pēdas – akmeņu mūri un daži atrastie sienu gleznojumi.

Tā kā no pagājušā gadsimta vidus te bijusi gan kara laika slimnīca un skola, gan kolhoza pasts un kultūras nams, no oriģinālās apdares un mēbeļiem nekas daudz nav saglabājies. Gandrīz viss tagad muižā redzamais izveidots no jauna.

JAUNAIS ĪPAŠNIEKS

Sagadījies, ka arī jaunais muižas saimnieks ir vācietis – jau piecpadsmit gadus Latvijā strādājošais Daniels Jāns.

www.kuksumuiža.lv
Aleksejs Čurbakovs,
SIA *Kukšu muiža* izpilddirektors, mob. tālr. 26182793
Ojārs Spāritis,
tālr. 7044300,
e-pasts: osparis@hotmail.com
Lolita Lipska, restauratore,
mob. tālr. 28310994

un tad pieteikties izsolei, tāpēc nav jā-
uztraucas, ka lietas, kas iepatikušas,
kāds nopirks ātrāk.

Lietas, kuras iegādātas interneta anti-
kvariātā, dažkārt ir vecas un nerestau-
rētas, un Danielam Latvijā ir savi meis-
tari, kas tās atjauno. Viņam arī patik
pats restaurācijas process, tāpēc Daniels
ļoti labprāt iegādājas neatjaunotas lietas.
Antikvāras mēbeles Danielam Jānam
patik jau kopš jaunības; sākot dzīvi
Rīgā, viņu izbrīnīja paradokss, ka tolaik
antikvariātos senas mēbeles bijušas lētā-
kas nekā jaunas. Viņš antikvāras lietas
pirka arī ekonomisku apsvērumu dēļ,
jo tā bijis lētāk. "Sākumā gan restaura-
toriem bija grūti iestāstīt, kas ir patina,
jo jaunbagātņieki toreiz pieprasīja res-
taurēt mēbeles tā, lai tās spidētu. Tad
bija jārada ar piemēriem, kā jāizskatās
restaurētai mēbelei, jo pārrestaurēts
vairs nav vērtīgs," atceras Daniels un
atzīst – Latvijā ir ļoti labi restaurācijas
speciālisti.

3 Labā spārna piebūvē – verandā –
tiks iekārtots ziemas dārzs. Veranda
izveidota no jauna, lai koka piebūvē
būtu vizuāli vieglāka, un jumts vei-
dots nevis no dakstiņiem kā lielajai
ēkai, bet koka šindeljiem.

Atbilstoši Eiropas standartiem, bet
saglabājot ēkas stilistiku, muižas
labajā spārnā iekārtota uzbrauktuve
cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

4 6 Vasaras terase pie dzirnavu
diķa atsauc atmiņā Eiropas dienvidu
zemes... Terases centrā tiek veidota
liela strūklaka.

5 Īpaša Kukšu firmas zīme un
muižas tēla papildinājums ir dzir-
navu diķī mītošā gulbju ģimene,
kurus saimnieks mil tik ļoti, ka to
vārdā nosaucis pat istabu.

7 Diķa krastā no veciem, internetā
atrastiem ķieģeļiem laiskai atpūtai
un pastaigām izveidota liela dienvid-
nieciska pergola, kas tiks apaudzēta
ar vīnogulāju.

8 Muižas teritorijā saglabāties
vecais parks, blakus kungu mājai –
daudz senu koku, kas, rūpīgi kopti,
dzīvos vēl ilgi.

9 Halles kāpnes uz otro stāvu izgatavotas no jauna, jo oriģinālās bija mazas un neatbilda jaunajām muižas funkcijām. Tās tagad atrodas vienā no divstāvu numuriem.

Visi gleznojumi muižā veikti ar roku, vienīgi halles sienu ornamentācijai izmantoti trafareti.
10 Darbs pie sienas gleznojumiem – restaurācijas un jaunām gleznām Lielajā zālē un citās telpās – ilga trīs gadus. Gleznojumu motīvus toreiz izvēlējās vienkārši – no vairākām kartītēm – kādas pilsētas attēlu saimnieks ņēma, viņaprāt, smukāko. Savukārt restauratori gleznojumu atjaunoja pēc atrastajiem fragmentiem. Lielajā zālē atrodas arī lieluma ziņā unikāls Austrumu paklājs, kuru izdevies iegūt par labu cenu laikā, kad paklāji nebija modē.

11 Bibliotēka otrajā stāvā izveidota no jauna. Te atrodami gan seni antikvāri izdevumi, gan rūpīgi iesieta profesionālā un izklaides prese. Griestus rotā gleznojums – zilas debesis ar mākoņiem.

12 Gleznojumi un parkets dažās telpās saglabāties, pateicoties tam, ka grīdas un sienas padomju laikos biežā slānī nokrāsotas ar eļļas krāsu.

13 Otrā stāva galerijas sienas veidotas no raupjiem veciem dēļiem. Te izstādītas mākslinieka Edgara Vintera gleznas, viņa vārdā nosaukta arī viena no viesu istabām. Bet Dzejnieka istabas durvis rotā zeltīts venzelis. Visi ēkas durvju rokturi nopirkti antikvāru lietu izsolē no kādas pils Vācijā.

16 Ēdamtelpā valda lauku romantisms apvienojumā ar haiteku. Pēc sanitārajiem noteikumiem, virtuve no ēdamzāles jāatdala, tāpēc te ielikta stikla siena. Profesionāli aprīkotajā *Bulthaup* stila virtuvē Daniels gatavo pats un negrib būt šķirts no viesiem ar necaurredzamu sienu. Ēdamzāles sienas skapji sakombinēti no trīs pārveidotām pagājušā gadsimta sākuma bufetēm, kuru apakšējām daļām uzlikta darba virsmas no melna granīta.

17 Mednieku zāles tonis saskaņots ar koka sienas paneļiem, kas savukārt gatavoti pēc atrastām tapetēm, kuru koka imitācijas zīmējums izmantots par paneļu paraugu. Griesti veidoti kā visa telpas interjera papildinājums. Uz sienām daudz antikvāru špaleru*. Kā jau Mednieku zālē pieklājas, uz sienām izvietotas dažādu ragaiņu galvas rotas.

* Špaleru – gobelēna veids.

13

BAUDA SEV UN CITIEM

Daudzas vecās Eiropas pils tiek izmantotas kā viesu mājas – īpašnieks tās izīrē viesiem, kas vēlas izbaudīt ko īpašu. Arī Daniels vadās pēc šā principa, jo vienam pašam izmantot tik plašu ēku nav ekonomiski.

Muižas platība pašlaik ir aptuveni divi tūkstoši kvadrātmetru, kaut gan no malas ēka izskatās daudz mazāka. Muižā iekārtotas trīspadsmit istabas viesiem.

Lai gan katrā telpā ir priekšmeti ar muzejisku vērtību, muižā viss ir lietojams,

nevis tikai apskatāms. Visās telpās eksponēta liela daļa no Daniela Jāna laicīgās un senās mākslas darbu kolekcijas.

Tā kā muiža ir kultūrvēsturisks piemineklis, uz to var doties arī ekskursijā; par katru telpu un lietu šajā muižā tās īpašniekam ir savs stāsts.

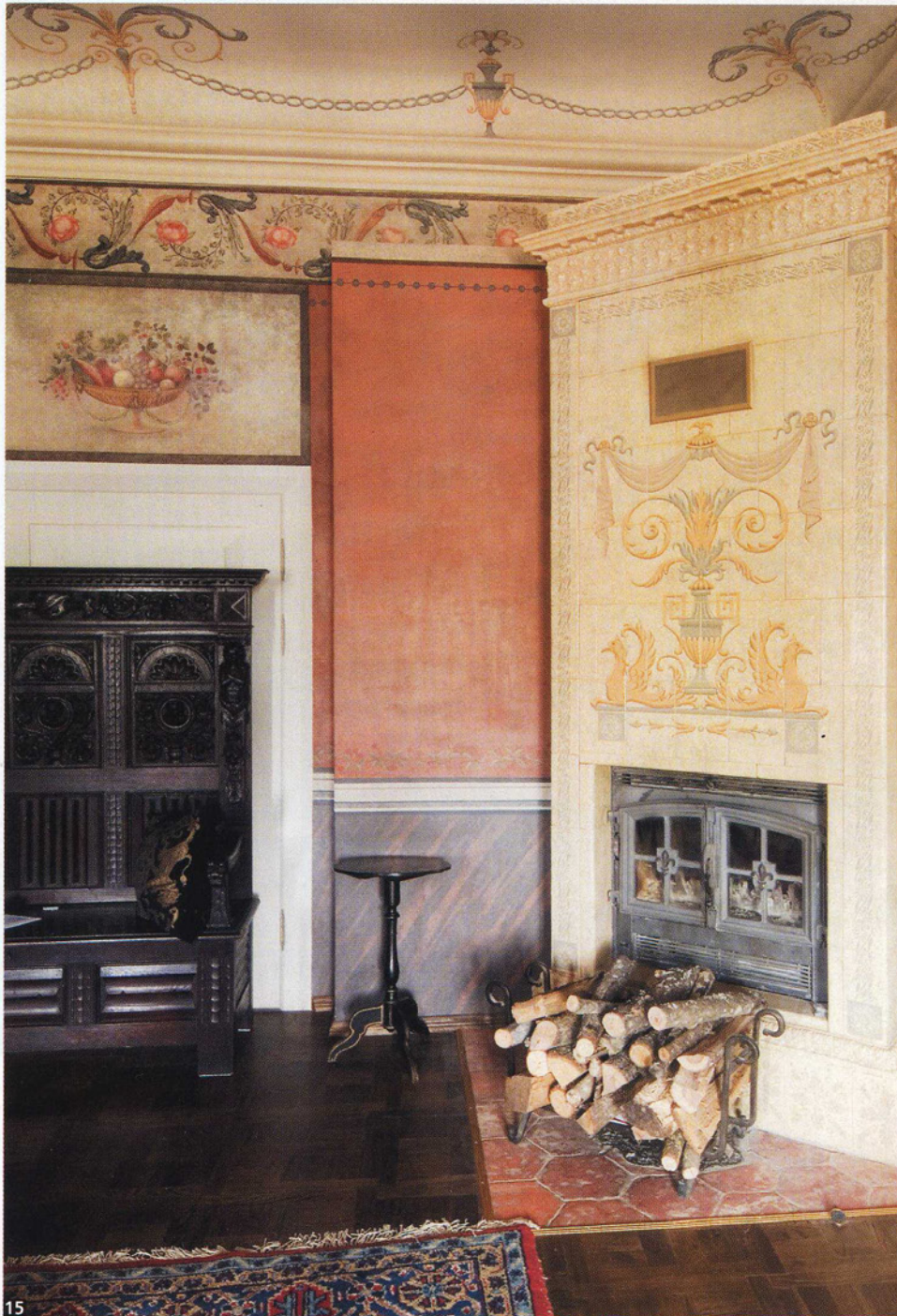
Daniels Jāns plāno atjaunot arī citas muižas ēkas, ierīkot zirgu stalli un tenisa kortu, bet dzirnavu diķa pretējā pusē uz pussalas uzbūvēt kapelu. Jau nā muižkunga īpašumā ir 30 hektāru zemes, kas visa vēl apgūstama.

14 Muižas gaitēnu, galeriju un kāpņu telpu sienas Daniels Jāns izmanto savas plašās mākslas darbu kolekcijas eksponēšanai.

15 Visi kamini un krāsnis palikušas oriģinālajās vietās, vien pārveidotas atbilstoši mūsdienu prasībām un ērtībām. Apakšā ir pieci kamini, ar kuriem tiek apkurināts viss stāvs, augšējā un pagrabstāva apsildei izmanto radiatorus, bet apkurei – siltumsūkni.

14

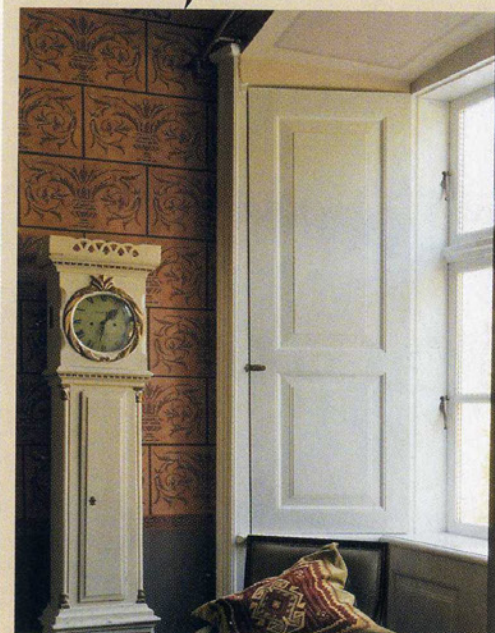

15

16 17

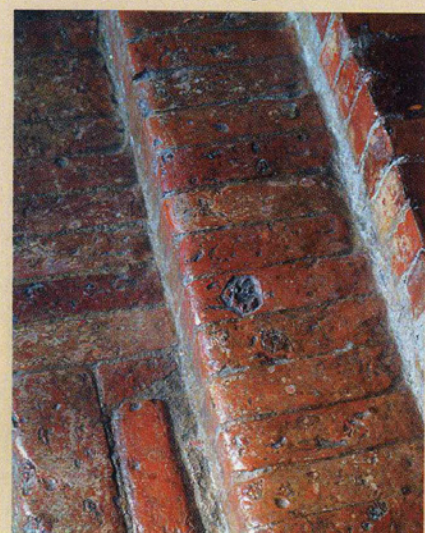

^ Visi pirmā stāva logi aizverami ar iekšējiem koka slēgiem.

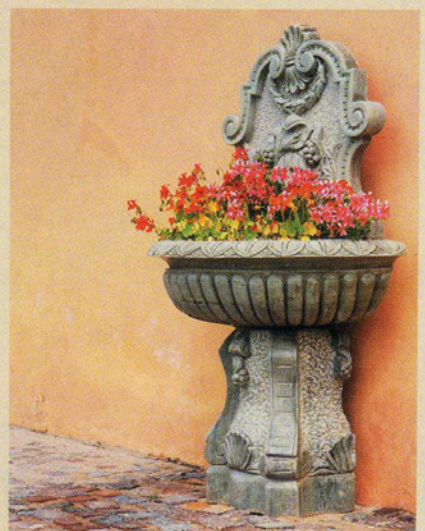

^ Vairākās istabās viena siena atstāta ar atsegtiem oriģināliem balķiem – apmetums notīrīts, bet uz balķiem kā dekoratīvs ornaments palikušas apmetuma režģa pēdas.

^ Telpā Izeja uz terasi saglabājusies oriģināla ķieģeļu grīda, kas iekonservēta un nolakota.

^ Šajās akmens strūklakās ūdens vietā sastādītas puķes. Lai gan muižā šādi objekti nekad nav bijuši, šīs Vācijā atrastās dārza skulptūras ir pievienotā vērtība Kukšu muižas dārzam.

^ Telpās, kur atrasti gleznojumi, atstāti laukumi ar oriģināla atsegumiem – obligāta prasība, kas jāievēro kultūrvēsturiskā īpašumā.

^ Malkas plīts, uz kuras dažreiz tiek gatavots, ir jauna – stilizēta pēc lauku plīts parauga. Uz sienas – draugu dāvinātas spāņu flizītes, kas veido uzrakstu Daniela māja.

Speciālista viedoklis

**Ojārs Spārītis, Dr. habil. art.
Mākslas akadēmijas profesors**

Tālrēdzīgais sava biznesa menedžeris Daniels Jāns ar lielu rūpību jau desmit gadus kolekcionē gleznas – un antikvārus priekšmetus, un tieši caur kolekcionēšanu sapratis – viņa ideāls ir lauku tūrisms vācu manierē. Vislabāk tam atbilst šāds dzīvesveids un kvalitāte, kas atjaunojama kādā bijušā Baltijas vācu īpašumā – tādā, kurā ir vēsture, savi nostāsti, leģendas, atgadījumi un interesantu cilvēku biogrāfijas.

Daniela ideja bija glābt māju un kopā ar to arī Latvijas ainavu – parku, diķi, muižas galveno dzīvojamo ēku un pārējās saimniecības ēkas, kuras viņš nolēmis apvienot vienā īpašumā. Sadarbībā ar pašvaldību viņam izdevies saņemt atļauju labiekārtot teritoriju pie diķa un visu ainavu.

Latvijas baltvāciešu vide ir dažādu laikmetu konglomerāts, kurā cilvēciskā mērogā apvienojas daudzu paaudžu, stilu un formu blīvums, tāpēc nemaz nedrīkst cerēt, ka tur ieraudzīsīm vienu stilu – baroku vai rokoko kā Rundāles pili. Baltijas muižās, kurās dzīvoja ģimenes daudzās paaudzēs, nevienam mantu nemeta ārā; katra nākamā paaudze, pērkot jaunas gleznas, mēbeles un klavieres, lika klāt mantu pie mantas un veidoja savas mājas interjeru pilnāku un pilnāku.

Astoņdesmito gadu vidū Rundāles pils muzeja zinātnieki, pētot Kukšu muižu, dažās telpās atklāja 18.–19. gadsimta mijas gleznojumu pēdas – pilastus, kapiteļus, arhitektūras motīvus, ziedu vitnes, kamejām līdzīgus medallionus. Toreiz atsedza atsevišķus apgleznotus laukumus, konstatēja, ka muiža ar to ir vērtīga, un piešķīra tai valsts kultūras pieminekļa statusu. Pēc 25 gadiem, kad Daniels Jāns to iegādājās, sienas, griesti, jumts, tai skaitā arī gleznojumi, bija krietni bojāti, taču viņš šajā pamestajā pieminekli veica izpēti, projektēšanu un restaurāciju. Šķita, pirmajos trijos gados muiža nekas nenotika, taču notika izpēte un projektēšana – nepieciešamie darbi, lai vispār šai ēkai ņētos klāt. Kad noskaidrojās, kur ir gleznojumi, radās koncepts, kā tos saglabāt. Kur gleznojumu pēdas bija nenosakāmas vai nesaprotamas, tos īpašnieks pārkārta ar krāsu vizuālās estētikas labad. Remonts taisīts ar izdomu, ar uzlabojumiem un papildinājumiem, tieši tāpat, kā visus iepriekšējos gadsimtus darīja muižas īpašnieki – savai labsajūtai un ērtībai, savu izvēli ne ar vienu nesaskaņojot. Ērtība bija viņu galvenais kritērijs, tāpēc var teikt, ka, saglabājot muižā vērtīgo – nepārbūvētas sienas, nenojauktus griestus, gleznojumus tur, kur tie ir, – Daniels Jāns izdarījis maksimālo – saglabājis veco un radījis jaunu vērtību ar savu redzējumu uz lietu kārtību, ērtību un vides estētiku.

Tagadējais iekārtojums ar Gulbju, Mednieku, Bergengrīna zālēm, kas piesātinātas ar Eiropas stilu mēbelēm, gleznām un sadzīves priekšmetiem, veido Baltijai raksturīgu vācu kultūras vidi. Mēs nevaram tur meklēt latvisko, kas muižā nav bijis un arī nebūs.

Austrumu, Romantiskās, Lāčplēša istabas iekārtojumu dik-tējusi Daniela fantāzija – krājot gleznas, mēbeles, sadzīves priekšmetus, dažādus galdautus, priekškarus, sedziņas, viņam radās tematiski vizualizēts priekšstats par to, kā varētu iekārtot atsevišķus numurus. Dodot tiem vārdu, viņš radījis romantiku, leģendu, kas varētu būt pievilcīga potenciālajiem viesu nama apmeklētājiem. Laukos nedrīkst būt garlaicīga tirāžu priekšstatu viesnīca, kādas tās vairumā ir pilsētās. Tai jābūt ar raksturu, dvēseli, jo laukos cilvēks viesnīcā pavadīs vairāk laika. Te cilvēks atgriezīsies no pastaigām, sēdēs pie kamina, lasīs romānus, skatīsies pa logu uz diķi, kurā peldēs gulbji, un interjeram jābūt mīlam, iztēli rosinošam. Tāpēc Kukšās ir kultūras kvalitāte kā pilsētā – koncentrēta blīvā summā un pārcelta uz laukiem, radot dzīves kvalitātes kontrastu ar pārējo lauku vidi, kurā valda patriarhāla ekonomika ar putekļainu lauku ceļu un minimālu komfortu... Pēkšņi priekšā paveras muiža, kur var iegūt pilsētas luksusvērtības – džakuzi, biljardu, izjādes ar zirgiem, tenisu un citus aizraujošus piedzīvojumus.

Kukšas pagaidām, kamēr Latvijā vēl pamaz pilnīgi sakārtotu vides piemēru, paradoksālā veidā atspoguļo laikmetu un dzīves līmeņa kontrastus. Tomēr jāsaprot – dzīvojot citā gadsimtā savu mūsdienīgo dzīvi ar tās vērtībām un priekšstatiem, mums tiek piedāvāta iespēja iejusties romantizētā vidē, pieņemot spēles noteikumus, kurā atdzīvojas sen aizmirstas lietas, notikumi un cilvēki. ■